

Warszawa, 14 lutego2013 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Pacjenta
Krzyszyna Barbara Kozłowska

RzPP-ZZP-073-2-2/MH/2013

Pan
Jarosław Gowin
Minister Sprawiedliwości
Ministerstwo Sprawiedliwości
Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze

Zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o analizę Postanowienia o umorzeniu postępowania z dnia
wydanego przez Sąd Rejonowy

W dniu

zwanego dalej – Szpitalem

..... został przyjęty bez swojej zgody na podstawie art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego² (dalej: uozp) obywatel (*cudzoziemiec*)

Informację w przedmiotowym zakresie uzyskałam od
pracownika Biura Rzecznika Praw Pacjenta, pełniącego funkcję Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego w ww. placówce leczniczej.

Art. 23 ust. 1 uozp stanowi, iż osoba chora psychicznie może być przyjęta do szpitala psychiatrycznego bez wyrażenia swojej zgody tylko wtedy, gdy jej dotychczasowe zachowanie wskazuje na to, że z powodu tej choroby zagraża bezpośrednio własnemu życiu albo życiu lub zdrowiu innych osób. Powyższe uregulowania stanowią podstawę do tzw. przyjęcia do szpitala psychiatrycznego w „trybie nagłym”. Zgodnie z art. 23 ust. 2 uozp, w ww. sytuacji o przyjęciu osoby do szpitala postanawia lekarz wyznaczony do tej czynności po osobistym jej zbadaniu i zasięgnięciu w miarę możliwości opinii drugiego lekarza

¹ Kopia ww. postanowienia stanowi załącznik do niniejszego wystąpienia.

² Dz. U. z 2011 r., nr 231, poz. 1375 z późn. zm.

psychiatry albo psychologa. Powyżej opisane przyjęcie, wymaga ponadto zatwierdzenia przez ordynatora (lekarza kierującego oddziałem) w ciągu 48 godzin od zaistnienia zdarzenia. Kierownik placówki leczniczej, do której przyjęto taką osobę ma natomiast obowiązek – w ciągu 72 godzin od przyjęcia – zawiadomić o tym fakcie sąd opiekuńczy (art. 23 ust. 4 ww. ustawy). Na podstawie otrzymanego zawiadomienia sąd opiekuńczy wszczyna postępowanie, mające na celu weryfikację zasadności zastosowania art. 23 ust. 1 uozp. Zgodnie z art. 42 ww. ustawy w postępowaniu przed sądem opiekuńczym w sprawach określonych w ustawie *o ochronie zdrowia psychicznego* stosuje się odpowiednio przepisy *Kodeksu postępowania cywilnego* (dalej: kpc) o postępowaniu nieprocesowym, ze zmianami wynikającymi z przepisów uozp.

Postępowanie przed sądem opiekuńczym wobec *udziowieca*, zostało wszczęte na podstawie zawiadomienia o przyjęciu bez zgody z dnia 11 stycznia 2013 r. oraz zarejestrowane w Sądzie Rejonowym

Wskazany Sąd, w dniu _____ na posiedzeniu niejawnym z udziałem uczestnika postępowania, wydał Postanowienie o umorzeniu postępowania z uwagi na brak jurysdykcji krajowej w niniejszej sprawie.

W uzasadnieniu do przedmiotowego Postanowienia wskazano, że *brak jurysdykcji krajowej stanowi przyczynę nieważności postępowania, którą sąd bierze pod rozwagę z urzędu w każdym stanie sprawy. W razie stwierdzenia braku jurysdykcji krajowej sąd odrzuca pozew lub wniosek. Zgodnie z art. 1110 kpc do jurysdykcji krajowej poza sprawami wymienionymi w przepisach art. 1100 kpc – 1102 kpc i 1106 kpc – 1108 kpc należą sprawy rozpoznawane w postępowaniu nieprocesowym, jeżeli choćby jeden uczestnik postępowania jest obywatelem polskim lub w Polsce ma miejsce zamieszkania albo siedzibę.*

Jednakże, wskazany przez Sąd art. 1110 kpc został zacytowany w kształcie istniejącym przed nowelizacją *Kodeksu postępowania cywilnego*, która weszła w życie w dniu 1 lipca 2009 r.

Konsekwencją braku jurysdykcji krajowej w sprawach tego typu (gdzie osobą przyjętą do szpitala psychiatrycznego w trybie nagłym jest cudzoziemiec nieposiadający miejsca zamieszkania, czy też miejsca zwykłego pobytu w Polsce) byłoby pozbawienie tej grupy osób bardzo istotnej procedury weryfikującej zasadność decyzji lekarza o przyjęciu do szpitala psychiatrycznego, a więc byłoby nieuzasadnionym ograniczeniem zawartych w ustawie *o ochronie zdrowia psychicznego* przepisów gwarancyjnych.

Obecna treść art. 1110 została zmieniona w kierunku poszerzenia łączników jurysdykcji krajowej w postępowaniu nieprocesowym. Zgodnie z aktualnym brzmieniem, art. 1110 kpc wskazuje, iż *do jurysdykcji krajowej należą również inne niż wymienione w art. 1106 – 1109¹ sprawy rozpoznawane w postępowaniu nieprocesowym, jeżeli sprawa dotyczy osoby będącej obywatelem polskim, cudzoziemca mającego miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej (...), a także, jeżeli sprawa z innych względów wykazuje wystarczający związek z polskim porządkiem prawnym.*

Obecne brzmienie ww. przepisu (dookreślającego łączniki jurysdykcji krajowej w postępowaniu nieprocesowym) wydaje się umożliwiać sądom polskim orzekanie w sprawach określonych w ustawie *o ochronie zdrowia psychicznego* wobec cudzoziemców. Rzecznik Praw Pacjenta jako centralny organ administracji rządowej nie posiada jednakże uprawnień do kwestionowania, podważania orzeczeń sądów powszechnych, ani wnoszenia środków odwoławczych.

Z informacji przekazanej przez _____ Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego pełniącego funkcję w Szpitalu _____ wynika, że wskazany pacjent w dniu _____ wyraził zgodę na hospitalizację. W związku z tym, nie wniósł zażalenia od Postanowienia Sądu z dnia _____ o umorzeniu postępowania z uwagi na brak jurysdykcji krajowej w tym zakresie. Tak więc obecnie, od dnia wyrażenia przez pacjenta zgody na leczenie oraz hospitalizację – sytuacja prawna wskazanej osoby nie budzi wątpliwości. Jednakże, od dnia _____ (tj. od chwili umorzenia postępowania przez sąd) _____ (tj. momentu wyrażenia przez pacjenta zgody na leczenie) wskazać należy na brak wyraźnej podstawy prawnej do hospitalizacji i udzielania świadczeń zdrowotnych. Umorzenie postępowania w tym zakresie spowodowało powstanie sytuacji, w której z jednej strony w opinii lekarzy istniały przesłanki medyczne do hospitalizacji, lecz z drugiej brak było wyraźnego umocowania prawnego do podejmowania działań medycznych wobec pacjenta.

Należy wskazać, że hospitalizacje (również psychiatryczne) osób niebędących obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej w polskich podmiotach leczniczych stają się coraz bardziej powszechne, szczególnie od chwili wstąpienia Polski do Unii Europejskiej.

Z uwagi na to, powstanie praktyki orzeczniczej, polegającej na stwierdzaniu przez sądy braku jurysdykcji krajowej sądów polskich w tym zakresie, może spowodować niepożądany uszczerbek dla ochrony praw pacjentów (niebędących obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej) hospitalizowanych bez swojej zgody w szpitalach psychiatrycznych.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. *o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta*⁴, zwracam się do Pana Ministra o analizę zasygnalizowanego problemu oraz o poinformowanie mnie o zajęтым stanowisku i podjętych działaniach w niniejszej sprawie.

z powołaniem
D. Kowalczyk

Załącznik: Kopia postanowienia z dnia

... Sądu Rejonowego

Do wiadomości:

⁴ Dz. U. z 2012 r., poz. 159 z późn. zm.